

Hugmyndasamkeppni

- Reykjanesbraut og svæðiskjarni í Smára
- Þverun, uppbygging og tengingar

Dómnefndarálit

Kópavogsbær í samstarfi við Arkitektafélag Íslands – mars 2022

Kópavogsbær

ARKITEKTAFÉLAG
ÍSLANDS

Efnisyfirlit

Inngangur 2

Dómnefnd, ritari, ráðgjafar og trúnaðarmaður 3

Verkefni samkeppninnar 3

Markmið Kópavogsbæjar..... 3

Áherslur dómnefndar og mat á tillögum 3

Niðurstaða dómnefndar 3

Tillaga auðkennd 01662 - 1. verðlaun. 4

Tillaga auðkennd 47189 - 2. verðlaun. 8

Tillaga auðkennd 74511 - 3. verðlaun..... 10

Inngangur

Kópavogsbær efndi til opinnar hugmyndasamkeppni í samstarfi við Arkitektafélag Íslands um þverun (lok/stokk), ásamt byggð, yfir og/eða við Reykjanesbraut og tengingar fyrir vistvæna ferðamáta í svæðiskjarna í Smára (Smára-, Linda- og Glaðheimasvæði).

Unnið var samkvæmt keppnislýsingu og gildandi samkeppnisreglum Arkitektafélags Íslands.

Opin almenn hugmyndasamkeppni - nafnleynd

Um var að ræða almenna hugmyndasamkeppni. Samkeppnin var opin öllum þeim sem uppfylltu skilyrði keppnislýsingar, kafla 3.1 Þátttökuréttur. Nafnleyndar var gætt í samkeppninni og átti hún við um innsendar tillögur, fyrirspurnir og svör við fyrirspurnum.

Dómnefnd, ritari, ráðgjafar og trúnaðarmaður

Dómnefnd var skipuð fimm aðilum, þremur tilnefndum af Kópavogsbæ, einum aðila tilnefndum af Arkitektafélagi Íslands og einum aðila tilnefndum af Félagi íslenskra landslagsarkitekta.

Dómnefnd var skipuð eftirfarandi aðilum:

Hrafnkell Ásólfr Proppé, skipulagsfræðingur, formaður dómnefndar, fulltrúi Kópavogsbæjar

Bergljót Kristinsdóttir, bæjarfulltrúi, fulltrúi Kópavogsbæjar

Hjördís Ýr Johnson, bæjarfulltrúi, fulltrúi Kópavogsbæjar

Birkir Einarsson, landslagsarkitekt FÍLA

Hans-Olav Andersen, arkitekt FAÍ, MNAL

Kópavogsbær lagði til verkefnisstjóra sem einnig var ritari og starfsmaður dómnefndar. Verkefnisstjóri var Bergljót S. Einarisdóttir, arkitekt FAÍ og starfsmaður skipulagsdeildar á Umhverfissviði Kópavogs.

Ráðgjafar verkefnisins við undirbúning og mat voru Lilja G. Karlsdóttir samgöngu-verkfræðingur og Thijs Kreukels, samgönguverkfræðingur á VSB verkfræðistofu. Aðrir ráðgjafar voru starfsfólk lögfræðideildar Kópavogs sem sá(u) um útboðskerfi Kópavogs og lögfræðiráðgjöf og starfsfólk skipulagsdeildar sem kom að gagnaöflun í upphafi verkefnisins.

Arkitektafélag Íslands tilnefndi Helgu Guðjónsdóttur sem trúnaðarmann samkeppninnar.

Verkefni samkeppninnar

Samkeppnin beindist að því að fá fram hugmyndir sem gera svæðið að öflugri samhangandi einingu. Meginverkefni samkeppninnar voru samkvæmt keppnislýsingu:

1. Óskað var eftir hugmyndum um þverun Reykjanesbrautar á skilgreindu svæði, m.a. um stærð og útfærslu loks. Jafnframt var kallað eftir hugmyndum um þéttingu byggðar við og yfir Reykjanesbraut.
2. Óskað var eftir að hugmyndum um betri tengingar fyrir vistvæna ferðamáta milli svæða beggja vegna Reykjanesbrautar og Fífuhvamsvegjar.
3. Óskað var eftir hugmyndum að staðsetningu tengistöðvar fyrir almenningssamgöngur ásamt rökstuðningi. Átt er við tengistöð fyrir Borgarlínu, Strætó og tengingar við alþjóðaflugvöllinn í Keflavík.

Markmið Kópavogsbæjar

Markmið Kópavogsbæjar með samkeppninni var að kalla eftir hugmyndum;

- sem styrkja svæðiskjarnann í Smára og efla tengsl á milli svæða innan kjarnans fyrir alla ferðamáta
- að sannfærandi tengingu milli Glaðheima og Smára, t.d. með byggð ofan á og/eða við lok yfir Reykjanesbraut sem stuðlar að skapandi umhverfi og yfir undir virka ferðamáta svo sem gangandi, hjólandi, rafhjól/hlaupahjól (örflæði), almenningssamgöngur,
- að staðsetningu tengistöðvar fyrir almenningssamgöngur, þ.e. Borgarlínu, Strætó og tengingu við alþjóðaflugvöllinn í Keflavík,
- sem auka lífsgæði á svæðinu og stuðla að fjölbreyttu mannlífi, verslun og þjónustu.

Áherslur dómnefndar og mat á tillögum

Í mati á tillögum lagði dómnefnd áherslu á eftirtalin atriði;

- tillaga sýni sterka heildarhugmynd
- tengsl milli svæða innan svæðiskjarnans fyrir alla ferðamáta
- tillaga sýni möguleika á þéttingu byggðar á og við lok/stokk(a)
- sannfærandi nýjar hugmyndir
- staðsetning tengistöðvar fyrir almenningssamgöngur.

Þátttakendur höfðu töluvert frjálssar hendur með efnistöð. Engu að síður voru nokkrar mikilvægar forsendur sem taka þurfti tillit til svo sem umferðarflæði Reykjanesbrautar og óskað var eftir að farið yrði eftir fyrirbyggjandi áætlunum eftir því sem kostur væri en útbjóðandi var engu að síður opinn fyrir hugmyndum sem krefjast breytinga væru þær rökstuddar á sannfærandi hátt.

Við mat á tillögum horfði dómnefnd til lýsingar á verkefni samkeppninnar, markmiða Kópavogsbæjar auk ofangreindra áherslna og forsendna með vísan til keppnislýsingar. Farið var yfir tillögurnar, lýsingu á tillögum og rökstuðning keppenda fyrir breytingum og haft var samráð við ráðgjafa dómnefndar.

Dómnefnd hóf yfirferð á tillögum á 11. fundi nefndarinnar 15. febrúar 2022. Á 18. fundi dómnefndar 21. mars 2022 lágu niðurstöður fyrir og umsagnir dómnefndar um einstakar tillögur. Umsagnir dómnefndar og röðun í sæti má sjá hér á eftir.

Dómnefnd þakkar öllum sem tóku þátt í hugmyndasamkeppni þessari.

Tilnefndur af útbjóðanda:

Hrafnkell Ásólfur Proppé formaður
dómnefndar

Tilnefndur af Arkitektafélagi Íslands:

Hans-Olav Andersen, arkitekt FAÍ

Tilnefnd af útbjóðanda:

Berglót Kristinsdóttir bæjarfulltrúi

Tilnefndur af Arkitektafélagi Íslands:

Birkir Einarsson, landslagsarkitekt FÍLA

Tilnefnd af útbjóðanda:

Hjördís Ýr Johnson bæjarfulltrúi

Tillaga auðkennd 01662 – 1. verðlaun

Höfundar tillögu:

ASK arkitektar ehf.

Þorsteinn Helgason, arkitekt FAÍ

Jakob Jakobsson, arkitekt FAÍ

Aðstoð:

Anna Margrét Sigmundsdóttir, arkitekt FAÍ

Páll Gunnlaugsson, arkitekt FAÍ

Umsögn dómnefndar

BORG Í MÓTUN / GRÆNN MIÐBÆR

Umsögn dómnefndar:

Í tillögunni er Reykjanesbraut lögð í stokk á nær öllu samkeppnissvæðinu og þannig myndast fjöldi nýrra tenginga fyrir alla samgöngumáta og bætt hljóðvist. Fífuhvamsvegur og Skógarlind færast upp á yfirborðið og verða hluti nýs gatnans sem fléttar svæðin saman á áreynslulausan og sannfærandi hátt.

Gert er ráð fyrir mikilli uppbyggingu meðfram stokki Reykjanesbrautar. Á svæðinu myndast fjölbreytt og áhugaverð byggð í mannlegum skala með fjölda nýrra torga og almenningsrýma. Einnig eru sýnd tækifæri til að þetta núverandi byggð í Smára- hverfi og við Dalveg. Byggðamynstrið er fjölbreytt og fremur fínlegt, 3–5 hæða byggingar að jafnaði. Bílastæðahús munu rísa á nokkrum stöðum og hafa grænt yfirbragð. Nýjar götur verða til, Heimasmári er ein þeirra og liggur ofan á stokknum. Þessar nýju götur tengjast núverandi gatnaneti og byggingum beggja vegna Reykjanesbrautar og tengja svæðin saman svo úr verður samofin heild. Sýnd er vel leyst frárein undir nýtt bílastæðahús við Skógarlind. Hæðarkótar eru vel rökstuddir þannig að yfirborð stokksins milli Smáralindar og Skógarlindar verður nær lárétt.

Tengistöð er haganlega fyrir komið við nýtt torg við Fífuhvamsveg í grennd við Smáralind. Við tengistöðina mætast Borgarlínan og leið til Keflavíkur í umhverfi sem er aðgengilegt öllum. Torg við stöðvar eru vel leyst og bjóða upp á ýmsa möguleika, t.d. fyrir leiguhjól. Gerð er góð grein fyrir uppbyggingarmöguleikum íbúðar- og atvinnuhúsnæðis, skólahverfum og blágrænum ofanvatnslausnum.

Skil á milli almenningsrýma og einkarýma eru ekki sýnd sérstaklega sem þarfnast nánari úrvinnslu. Þá er spurning hvort þessi fjöldi torgsvæða nái að þrífast í skjóli einnar stærstu verslunarmiðstöðvar landsins. Tillagan nær engu að síður að fanga ímyndunaraflið og vinnur ágætlega með klassískar og nútímalegar lausnir í skipulagi. Yfirbragð tillögunnar mildar sjónrænu áhrifin sem núverandi byggingamassar hafa á svæðinu. Höfundar víkja frá gildandi deiliskipulagsáætlunum með það að markmiði að nýta tækifærin sem skapast þegar Reykjanesbraut er lögð í stokk.

Höfundum tekst með tillögunni að sýna fram á að samkeppnissvæðið geti orðið að öflugri samhangandi einingu með miklum uppbyggingarmöguleikum. Tillagan endur- ómar að miklu leyti áherslur dómnefndar. Hér er lögð fram hugrökk leið að því marki að skapa nýtt, mannvænt og spennandi miðbæjarumhverfi fyrir Kópavog. Inngrip í Reykjanesbraut eru mikil og munu gerbreyta öllu yfirbragði svæðisins. Stokkalausn kallar á samtal um aðkomu ríkisins og er tillagan gott veganesti í þá vegferð.

Afstöðumynd

Yfirlitsmynd til norðvesturs

Tengingar og atvinna

*Kópavogstorg – Borgarlínustöð
og tenging við Keflavík*

Miðsvæði og náttúra

Smáravöllur – Almenningsgarður í borg

Tillaga auðkennd 47189 – 2. verðlaun

Höfundar tillögu:

EFLA.

Arna Kristjánsdóttir, samgönguverkfræðingur

Berglind Hallgrímsdóttir, samgönguverkfræðingur

Hlynur Hugi Jónsson, landslagsarkitekt

Ómar Ingbórsson, landslagsarkitekt

Pétur Jónsson, landslagsarkitekt

Svana Rún Hermannsdóttir, landslagsarkitekt

Silja Traustadóttir, arkitekt

Þróstur Þór Bragason, miðlunarfræðingur

Guðmundur Sigfinnsson, hagfræðingur

Umsögn dómnefndar

SMÁRAHVAMMUR

Umsögn dómnefndar:

Höfundar gera ráð fyrir að umferð um Reykjanesbraut fari í stökk á stórum hluta samkeppnissvæðisins frá Skógarlind að Bæjarlind. Fífuhvamsvegur og Skógarlind færast upp á yfirborðið ásamt Silfursmára, nýrri borgargötu milli 201 Smára og Glaðheima. Þessi breyting myndar jafnframt grænan ás ofan á stokknum, Smárahvamm sem einnig tengir þessi hverfi og inniheldur m.a. gróðursvæði, stíga, íþróttasvæði og leiksvæði.

Gert er ráð fyrir frekari samtengingu Linda- og Glaðheimahverfa. Lindir verslunarkjarni vikur fyrir nýrri íbúðarbyggð. Í tillögunni er gert ráð fyrir blandaðri byggð með verslun og þjónustu á jarðhæðum og íbúðum á efri hæðum á Lindasvæðinu. Í grennd við Smáratorg rísa nýbyggingar með verslunar- og þjónusturýmum ofan á bílgeymsluhæðum. Byggðamynstrið er nokkuð fjölbreytt allt frá stakstæðum einingum til randbyggðar. Byggingar 3-6 hæðir að jafnaði. Skil á milli almenningsrýma og einkarýma eru ekki sýnd sérstaklega.

Höfundar fylgja að miklu leyti fyrirbyggjandi deiliskipulagsáætlunum. Þeir leggja til að kjarnastöð, tengistöð Borgarlínu, strætó og flugrútu sé staðsett í Smárahvammi við Fífuhvamsveg. Önnur skiptistöð Borgarlínu er staðsett sunnar í Smárahvammi í óparfa nálægð við tengistöðina og virkar heildarfyrirkomulagið ekki sannfærandi. Norðan Smáralindar rís bílastæðahús á grunni núverandi bílastæða sem virkar stórt og klunnalegt. Ný göngu- og hjólabrú tengir Smáratorg og Smáralind saman. Brúin liggur hátt og dómnefnd efast um að hún nái settum markmiðum.

Tillagan endurómar að hluta til áherslur dómnefndar en hún er mjög varfærin. Stokkalausn í samhengi við nýjan miðbæjarkjarna þarf að mati dómnefndar að sýna fram á fjölbreytt, mannvænt og lifandi miðbæjarumhverfi fyrir Kópavog. Hér eru sett fram stór og lítt skilgreind græn svæði nærri stórum umferðaræðum. Lítið er unnið með samhangandi götu- og bæjarrými þar sem fólk á í samskiptum í amstri dagsins. Torgsvæði eru allnokkur og skemmtilega framsett en heildarsamhengið skortir.

Þrátt fyrir nokkrar áhugaverðar lausnir ná höfundar ekki að sýna fram á að svæðið verði að öflugri samhangandi einingu. Dómnefnd telur að tækifærin sem fást með að leggja Reykjanesbraut í stökk hefði mátt nýta betur.

Smárahvammur - séð til norðurs

Tillaga auðkennd 74511 - 3. verðlaun.

Höfundar tillögu:

VSÓ ráðgjöf.

Starfsfólk sem kom að tillögu:

Andrea Kristinsdóttir,

Orri Gunnarsson,

Samúel Torfi Pétursson,

Smári Ólafsson.

KJARNINN – ÁVÖXTUR TIL FRAMTÍÐAR

Umsögn dómnefndar:

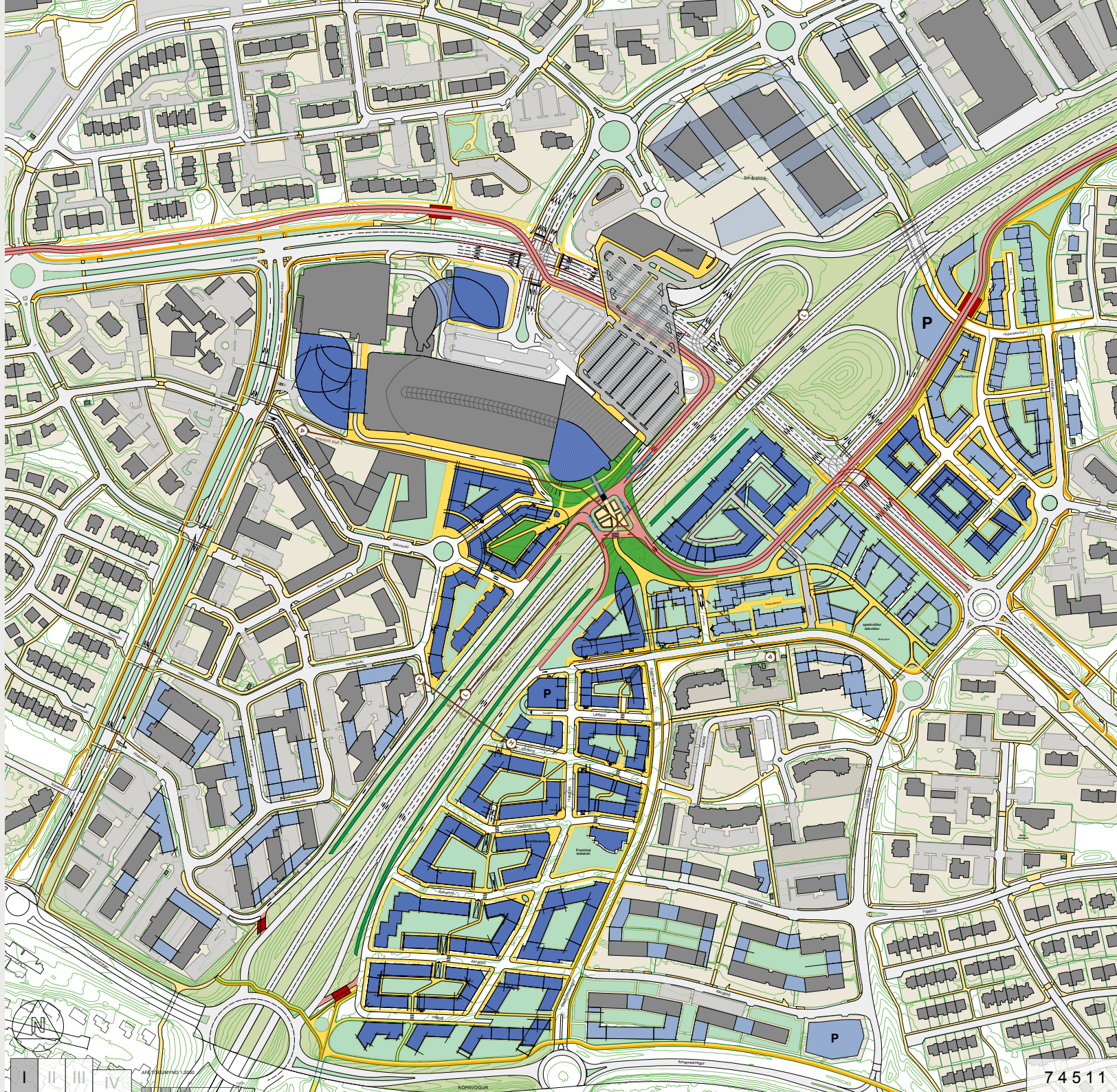
Höfundar leggja til að Reykjanesbraut verði þveruð með um 1 ha stóru loki, Kjarnanum fyrir framan Vetrargarð Smáralindar, sem er eingöngu fyrir vistvæna ferðamáta. Með tillögunni halda höfundar Reykjanesbraut og Fífuhammsvegi að mestu óbreyttum en til að bæta hljóðvist milli Glaðheimasvæðis og Hlíðasmára er Reykjanesbraut pakkað inn með hljóðveggjum á nýstárlegan hátt. Einnig er í tillögunni að finna áhugaverða lausn á nýrri göngu- og hjólabrú sem fest er utan á mislæg gatnamót Arnarnesvegjar.

Höfundar leggja til nokkuð umfangsmikla endurskipulagningu byggðar við Smáralind og Glaðheima. Einnig eru sýnd tækifæri til að þétta núverandi byggð, ýmist með innfyllingum eða með því að fjarlægja byggingar. Núverandi verslunarkjarni á Lindasvæðinu vikur fyrir íbúðarbyggð og Borgarlínustöð. Byggðarmynstur nýrra uppbyggingarsvæða er 4-6 hæða randbyggð og enn hærri byggð (10+) á Smáralindarreitnum. Höfundar víkja frá tillögu að nýju deiliskipulagi við Glaðheima-vestur og leggja til þétta randbyggð í hefðbundnum gatnamöskvum með áherslu á gott umhverfi fyrir gangandi og hjólandi.

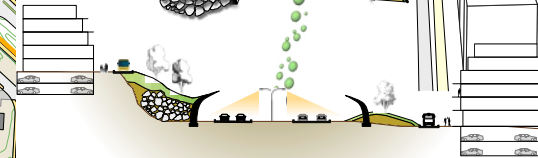
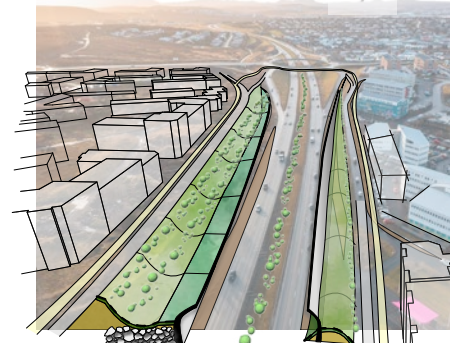
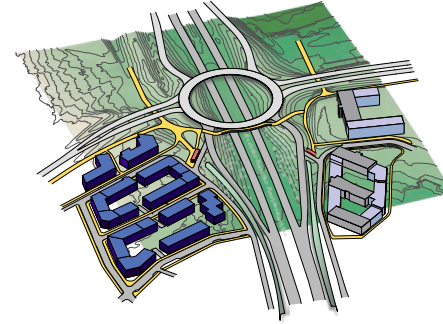
Tengistöð er staðsett á miðju loki í Kjarnanum og mætast þar leiðir til Keflavíkurflugvallar, Borgarlínu og almennar strætóleiðir. Höfundar gera ráð fyrir að tengistöðin verði einnig miðstöð örflæðis og útbúin hjólageymslum en einnig að ný bílastæðahús sunnan Smáralindar skapi aðstæður fyrir „stæði og fôr“ (park and ride) til Keflavíkurflugvallar.

Þrátt fyrir nokkrar áhugaverðar lausnir ná höfundar ekki að sýna fram á að svæðið verði að öflugri samhangandi einingu. Tengingar innan svæðisins eru fáar og mun bílaumferð áfram hindra gott flæði gangandi og hjólandi yfir Reykjanesbraut.

Tengistöð er staðsett á loki og leiðir almenningssamgangna að henni eru krókóttar. Lokið er hátt yfir Reykjanesbraut og rampar upp á það langir, brattir og erfiðir fyrir gangandi og hjólandi. Umhverfi Kjarnans virkar ekki sannfærandi hátt yfir opinni Reykjanesbraut.

Tenging um Arnarnesveg

Hljóðþökkun

Kópavogsbær